

D. Kasianenko, cand. of Philol., associate prof.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LANGUAGE NORMS OF ACQUIS COMMUNAUTAIRE AND TRANSLATION

The article covers the research of EU legislative acts language norms in order to define the specific features of their transfer into different target languages. The language requirements of EU legal texts are determined, their characteristics within a supranational legal system – the European law – are highlighted. The knowledge and consideration of *acquis* legal norms allow to distinguish legal concepts between national and EU legal languages, which contributes to their adequate translation into different official and regional EU languages.

Keywords: translation of *acquis communautaire*, language norms of EU legislative acts.

Д. Касяненко, канд. філол. наук, доц.
Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЯЗЫКОВЫЕ НОРМЫ ACQUIS COMMUNAUTAIRE И ПЕРЕВОД

Статья посвящена исследованию языковых норм правовых текстов ЕС с целью определения специфики их передачи при переводе разными целевыми языками. Изучены требования к языку нормативно-правовых текстов ЕС, выяснены их характерные особенности, обусловленные наднациональной правовой системой – европейским правом. Знания и учет языковых норм *acquis* позволяют различать юридические понятия национальных юридических языков и юридического языка ЕС, что способствует их адекватному переводу разными официальными и региональными языками ЕС.

Ключевые слова: перевод *acquis communautaire*, языковые нормы правовых актов ЕС.

УДК 811.161.2

А. Кам'янець, канд. філол. наук, доц.
Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів

МЕТАФОРА В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

У статті досліджено функції метафор в англomовному публіцистичному тексті й проаналізовано, як саме ці функції відтворено в українському перекладі. Теоретичним підґрунтям для аналізу слугують праці Дж. Лакоффа про роль метафори в політичному дискурсі. Виявлено, що більшість метафор у досліджуваному тексті ґрунтуються на концептуальній метафорі "союз між ЄС і США – це шлюб", де ЄС – це "жінка", а США – це "чоловік", і породжують іронію. Ужиті метафори сприяють досягненню комунікативної мети тексту – переконати адресата у важливості політичного союзу між США та ЄС для підтримання стабільності в світі і підкреслити політичну слабкість ЄС. В українському перекладі концептуальні метафори, які лежать в основі оригіналу, і створені ними іронічні підтексти відтворено на рівні цілого тексту, тимчасом як деякі мовні метафори в оригіналі і в перекладі не збігаються.

Ключові слова: прагматичний потенціал, концептуальна метафора, іронія, політичний дискурс, переклад.

Один із напрямів сучасного перекладознавства орієнтується на прагматику. У працях, що належать до цього напрямку, автори здебільшого досліджують прагматичний потенціал (термін В. Н. Комісарова) тексту-джерела, порівнюють його з прагматичним потенціалом цільового тексту й аналізують стратегії перекладача з урахуванням широкого цільового контексту [див. 5]. Прагматичний потенціал тексту – це його потенційна здатність досягнути певної комунікативної мети, і ця здатність зумовлюється поєднанням змісту й мовної форми тексту [1, с. 209-210].

Ця розвідка належить до такого типу досліджень і має на меті розглянути роль метафор у створенні прагматичного потенціалу медійного тексту та проаналізувати їх відтворення в перекладі. Матеріалом дослідження слугують англomовна стаття, що вийшла в британському часописі *The Economist*, та її український переклад, надрукований у тижневику *Український тиждень*.

Комунікативна мета медійного тексту переважно пов'язана із загальною ідеологією видання, яке опублікувало конкретний текст. Британський часопис *The Economist* належить до найвпливовіших політико-економічних медій і має чітку ідеологічну позицію. *The Economist* позиціонує себе як послідовного прибічника лібералізму і виступає за вільну торгівлю, глобалізацію та вільну імміграцію. Як написано на інтернет-сторінці часопису, *The Economist* донині залишається вірним принципам свого засновника Джеймса Вілсона, капелюшника з маленького шотландського містечка Гевік, котрий вірив у вільну торгівлю, міжнародні зв'язки і мінімальне втручання держави – особливо у функціонування ринку [8].

The Economist – єдине в світі видання, що друкує статті анонімно. Засновники заявляють, що часопис виражає спільну думку всіх його авторів. Анонімність публікацій зумовлена переконанням, що зміст важливи-

ший за авторство. Крім того, анонімність сприяє об'єктивності аналітичних статей [ibid].

Український тиждень – суспільно-політичний україномовний журнал, що висвітлює ключові події та проблеми країни й розрахований за змістом на інтелектуальну аудиторію ліберальних та демократичних поглядів. За словами співзасновника журналу Ю. Макарова, "читач *Українського тижня* поділяє європейські цінності, такі як демократія та лібералізм, проте є завжди відкритим до діалогу" [3]. Отже, можна зробити висновок, що ідеологічні позиції англomовного видання, що надрукувало оригінал досліджуваної статті, й українського видання, що надрукувало переклад, здебільшого збігаються.

Аналітична стаття, що є матеріалом цього дослідження, – це різновид публіцистичного тексту, який має на меті не інформувати про події, а передусім окреслити конкретний погляд на ту чи іншу ситуацію чи проблему й переконати читача у слушності такого погляду. Для досягнення такої мети автори, як відомо, використовують не лише фактологічні аргументи, а й суто мовні засоби, у тому числі метафори.

Функцію метафори в дискурсі найґрунтовніше дослідили Дж. Лакофф і М. Джонсон. На думку цих авторів, метафора – це не просто оригінальний лінгвістичний вислів, а ключовий інструмент у пізнанні світу. Метафори виконують важливу роль у конструюванні соціальної та політичної дійсності. В усіх аспектах життя ми інтерпретуємо світ через метафори, а тоді діємо на основі цих метафор. Наші метафори визначають для нас, що етично, а що ні. У різних культурах звичні метафори дещо різняться, оскільки різні культури по-різному концептуалізують дійсність [7, с. 111]. "Більшість метафор сформувалося в нашій культурі за тривалий час, однак чимало нав'язують нам

люди, що мають владу, – політики, релігійні лідери, впливові підприємці, рекламодавці, медіа тощо," – стверджують Дж. Лакофф і М. Джонсон [7, с. 113].

Ця розвідка – спроба проаналізувати, як метафори в досліджуваному тексті нав'язують адресату конкретний погляд на описану ситуацію й акцентують головну ідею автора, а також простежити, як функцію метафор відтворено в українському перекладі.

Досліджувана стаття була опублікована 29 березня 2014 року і має назву *Putin's Arrow* [13]; український переклад, відповідно, – *Стріла Путіна* [11]. Її головна тема полягає в тому, що авантюрна політика Путіна щодо України мимоволі повернула увагу Сполучених Штатів до Європейського Союзу. Зокрема, початок статті звучить так: *Unwittingly, perhaps, Vladimir Putin is playing Cupid to America's Mars and Europe's Venus. By seizing Crimea, he has rekindled the love lost between the transatlantic allies. As with so many old couples, irritation has built up in recent years: over the war in Iraq, how to fight jihadi terrorism, the NSA spying scandals, the euro crisis and Europe's ever-shrinking defence budgets. Now Russia is reminding both sides of the ties that bind.*

У цьому уривку автор вживає низку метафор: "Putin is playing Cupid to America's Mars and Europe's Venus", "he has rekindled the love lost between the transatlantic allies", "many old couples". Путіна автор порівнює з Купідомом – римським богом кохання; відповідно, заголовок "Стріла Путіна" – це метафора, яка означає політику Путіна, що поживавила стосунки між Європою та США. Під заголовком міститься ілюстрація, на якій Путіна зображено в образі Купідона, чия стріла щойно вразила США (в образі Б. Обами) і ЄС (в образі А. Меркель). Усі ці мовні метафори взаємопов'язані і ґрунтуються на двох концептуальних метафорах: перша – "держава – це особа", і друга, що пов'язана з першою, – "стосунки між державами-союзниками – це шлюб".

Як зазначає Дж. Лакофф, метафора "держава – це особа" – потужна концептуальна метафора, що є частиною складної метафоричної системи. Це складова метафори "міжнародна спільнота", де є "дружні держави", "ворожі держави", "держави-парії". У "міжнародній спільноті", що складається з "держав-осіб", є "дорослі держави" і "держави-діти", причому під "дорослішанням" метафорично розуміють індустріалізацію. "Діти" – це держави, що розвиваються, яких треба вчити, як розвиватися правильно, і карати, коли вони не додержуються настанов [6, с. 69-70]. Концептуальну метафору "держава – це особа" активно використовували США, щоб виправдати війну в Іраку: якщо ототожнювати Ірак суто з Саддамом Гусейном, то й війна з Іраком сприймається як війна з однією людиною-злочинцем, а не з цілим іракським народом [6, с. 69]. Буває, що державу метафорично порівнюють із продажною жінкою. Так, в одній статті про Україну часів В. Януковича відомий британський історик і журналіст Тімоті Гартон Еш висловився так: *The EU must not let itself be blackmailed by the implicit threat so often deployed in Kiev: "If you don't embrace us just as we are, we'll fall into bed with Russia."* [12] (в українському перекладі, опублікованому на інтернет-сторінці Західно-української аналітичної групи, цю метафору збережено: *ЄУ (Європейська Унія – А. К.) не повинна дозволити себе шантажувати неявною погрозою, до якої часто вдаються у Києві: "Якщо ви не приймете нас такими, якими ми є, ми скочимо у ліжко до Росії."* [10]).

У статті *Putin's Arrow* вагомішу роль виконує не так власне концептуальна метафора "держава – це особа", як її похідна – "стосунки між державами-союзниками –

це шлюб". По-перше, називаючи США та ЄС "old couple", автор характеризує їх як давніх близьких партнерів. Порівнюючи США з Марсом, а ЄС з Венерою, автор натякає, що в цьому "шлюбі" Америка виконує роль чоловіка, а Європа – роль жінки, причому таке порівняння – очевидна алюзія на відому книжку американського психолога Джона Грея "Чоловіки з Марса, жінки з Венери", головна ідея якої полягає в тому, що чоловіки й жінки настільки різні, що їх можна вважати вихідцями з двох різних планет. Дж. Грей не випадково обрав з усіх планет саме Марс і Венеру: відомо, що Марс – це ще й римський бог війни, а Венера – богиня кохання. Метафоричне порівняння стосунків між впливовими державами із стосунками між чоловіком і жінкою, яким складно порозумітися через фундаментальні психологічні відмінності і між якими за довгі роки спільного життя накопичилося чимало втоми й роздратування, породжує легку іронію.

В українському перекладі початок статті звучить так: *Може, сам того не усвідомлюючи, Путін грає роль Купідона для американського Марса і європейської Венери. Захопивши Крим, він оживив згаслий було вогонь кохання між союзниками із протилежних берегів Атлантики. Як це часто буває з парами, що довго живуть разом, за останні роки між ними накопичилося роздратування: через війну в Іраку, способи боротьби з джихадистами, шпигунські скандали за участю американського Агентства національної безпеки, кризу евро й постійне скорочення оборонного бюджету Європи. Але зараз Росія нагадує обом про "шлюбні зв'язки".* Обидві зазначені вище концептуальні метафори загалом відтворено в українському перекладі, незначні смислові зміни спостерігаються лише на рівні окремих мовних метафор. Передусім можна припустити, що книжка Дж. Грея менше відома в Україні, ніж в англомовному світі, тож українські читачі можуть не вловити в тексті іронічного натяку на те, що Європі і США буває складно знайти спільну мову через фундаментальні психологічні відмінності, як жінці з чоловіком. Однак українці знають, мабуть, не гірше за англомовних читачів, що Марс – це бог війни, а Венера – богиня кохання, тож без зусиль зрозуміють, що автор порівнює США з чоловіком, а ЄС – із жінкою. Метафору "he has rekindled the love lost" у перекладі навіть підсилено: Путін "оживив" не просто "згасле кохання", а "згаслий вогонь кохання". Таке формулювання звучить дещо іронічніше, ніж оригінал. Метафоричний вислів "old couple" може для англомовного читача асоціюватися з ідіомою "old married couple", яка означає "two people having a friendship but constantly fighting" [9]. В українському перекладі ("пари, що довго живуть разом") натяк на постійну незгоду втрачається, втім продовження речення компенсує цю смислову втрату. Цікавий український переклад останніх слів зацитованого уривка: "the ties that bind" перекладено як "шлюбні зв'язки". Англійський вислів "the ties that bind" первинно походить із назви старого протестантського гімну: "Blessed be the tie that binds // Our hearts in Christian love...". У наш час цей вислів часто зустрічається в літературі, кіномистецтві й публіцистиці і, по суті, перетворився на кліше, яке розуміють дослівно: "стосунки, що зобов'язують"; причому це кліше не асоціюється саме з поняттям шлюбу. Очевидно, український переклад "шлюбні зв'язки" зумовлений впливом загальної концептуальної метафори – "стосунки між США та ЄС – це шлюб", яка лежить в основі всього першого абзацу.

Іншим прикладом зазначеної перекладацької стратегії може слугувати переклад такого уривка: *Yet these days Europe's worry is not America's hegemony, but its*

indifference. And America's fear is not European military rivalry, but incapacity. У цих двох реченнях оригіналу немає жодних мовних виявів концептуальної метафори "США та ЄС – це чоловік і жінка". Тим часом ознаки цієї метафори з'являються в перекладі: *Проте нині Старий світ тривожить не гегемонія заокеанського партнера, а його байдужість. А США – не військова конкуренція з боку Європи, а її недієздатність.* "America" в українському перекладі набуває чоловічого роду, ставши "заокеанським партнером" Європи, яка в українській мові стандартно належить до жіночого роду.

Далі в статті автор пише: *Yet the new affection is more than just a return to Europe's dependence on American protection via NATO. The relationship is now more complex, and increasingly with the European Union. For Mr Obama, Europe's Lilliputians made a mess of the euro crisis. And the confrontation over Ukraine confirms to some in the administration that Europeans cannot be left to manage their own backyard.* Вираз "the new affection" – це ще один вияв концептуальної метафори "ЄС і США – подружня пара". Метафора "Europe's Lilliputians", поза сумнівом, є алюзією до відомої сатиричної книжки Джонатана Свіфта *Мандри Гулівера*, де "ліліпути – це карлики заввишки шість дюймів, проте претензійні й пихаті не менше, ніж люди нормального зросту. Вони лихі й підлі, злостиві, продажні, лицемірні й брехливі, заздрісні, сповнені жадоби й невдячності – насправді цілком як люди" [4, переклад мій – А. К.]. Отже, називаючи європейців ліліпутами, автор натякає на їхню ницьтє і політичну слабкість – принаймні в очах Обами.

Український переклад цього уривка такий: *Однак новий спалах любові є не просто поверненням до залежності Європи від американського захисту за допомогою НАТО. Відносини між ними стали складнішими, особливо це стосується Європейського Союзу. З погляду Обами, саме європейські ліліпути довели кризу Євро до краю. А протистояння через Україну тільки утвердило в очах деяких членів його Адміністрації думку про те, що європейці не можуть дати собі раду навіть у себе вдома.* Метафору "the new affection" перекладено як "новий спалах любові"; такий переклад звучить дещо іронічніше, ніж оригінал, – адже насправді не йдеться про жодну любов – тим паче про пристрасть, – а лише про політичні інтереси. Алюзію до твору Дж. Свіфта в українському перекладі залишено без додаткових пояснень, тож є ризик, що український читач не зрозуміє всього підтексту: попри наявність українського перекладу, книжка *Мандри Гулівера* хоч і достатньо відома в сучасній Україні, проте навряд чи належить до хрестоматійних творів.

Пізніше автор статті, коментуючи відмову Євросоюзу запровадити такі самі жорсткі санкції проти Росії, як запровадили США, цитує одного радикально налаштованого американського політика: *"Europeans are not from Venus. They are from Pluto – as in plutocrats who are only interested in making money from Russia," was the scathing comment of one hawk.* У метафоричних висловах "Europeans are not from Venus. They are from Pluto..." відчутна іронія, побудована на алюзії до раніше вжитого вислову "Europe's Venus" (що, своєю чергою, є алюзією до книжки Дж. Грея) і на грі слів "Pluto" – "plutocrats", які насправді мають різне походження: планету Плутон було названо на честь римського бога підземного царства (грец. *Πλούτων*, лат. *Pluto*); тим часом слово "плутократія" походить від грецького слова "багатство" (грец. *πλοῦτος*) і буквально означає "влада багатих". Плутократія – це політичний лад, за якого влада належить невеликій групі найбагатших представників суспільства. У наш час цей термін має суто негативні коно-

тації. Плутократами називають людей, які нехтують соціальною відповідальністю і застосовують свій вплив задля власної користі, що сприяє зростанню корупції.

Український переклад цих двох речень звучить так: *"Європейці не з Венери, а з Плутона. Лише плутократи зацікавлені в одному: як би заробити грошей із Росією", – уїдливо зазначив один із яструбів.* В українському перекладі і метафору, і іронію, побудовану на грі слів, повністю збережено. Це виявилось нескладно завдяки подібності українських відповідників англійських слів "Pluto" і "plutocrats", що в обох мовах мають грецьке походження.

Наприкінці тексту автор знову актуалізує концептуальну метафору "стосунки між державами – це шлюб", але цього разу йдеться вже не тільки про стосунки між Європою та США, а й про стосунки між Росією та іншими колишніми радянськими республіками: *Mr Putin has not only rekindled relations between America and Europe, but also hastened Russia's divorce from many ex-Soviet partners, despite trying to win them back by fair means or foul.* Називаючи зміну в стосунках між Росією та її колишніми сателітами "розлученням", автор імпліцитно характеризує попередні стосунки між ними як особливо тісні, причому кінець речення вказує на те, що такі стосунки були й залишаються вигідними насамперед Росії. Український переклад такий: *Путін не лише пожвавив відносини між Америкою та Європою, а й пришвидшив розлучення між Росією та багатьма колишніми партнерами по Радянському Союзу, попри численні спроби повернути їх батогом чи пряником.* Англійський вислів "to rekindle relations" якоюсь мірою метафоричний і містить натяк на почуття, оскільки буквально означає "знову запалити стосунки" – відтак цей вислів можна розглядати як іще один вияв концептуальної метафори "стосунки між державами-союзниками – це шлюб". Тим часом його український відповідник у наведеному вище перекладі ("пожвавив відносини") не є метафорою, причому українське слово "відносини" прийнято вживати саме на позначення стосунків між державами, а не між людьми.

Отже, ретельний аналіз змісту й мовної форми статті *Putin's Arrow* засвідчив, що її комунікативна мета – переконати читача у важливості союзу між ЄС та США для збереження стабільності в світі, а також підкреслити політичну слабкість ЄС. Для досягнення цієї мети автор використовує не лише факти, а й суто мовні засоби – зокрема метафори, ціла низка яких ґрунтується на концептуальній метафорі "союз між ЄС і США – це шлюб", де ЄС – це "жінка", а США – це "чоловік". В українському перекладі цю концептуальну метафору загалом відтворено, однак на рівні окремих мовних метафор між оригіналом і перекладом спостерігаються деякі розбіжності. З цього можна зробити висновок, що перекладач – свідомо чи підсвідомо – сприймає в оригіналі й відтворює в цільовому тексті передусім концептуальну метафору, самі ж мовні метафори, що походять від неї, можуть в оригіналі і в перекладі не збігатися. Більшість проаналізованих метафор породжують іронію, об'єктом якої є політична слабкість і безпринципність ЄС ("Europe's Venus", "Europe's Lilliputians", "They are from Pluto"). В українському перекладі іронію подекуди підсилено, а іноді вона навіть з'являється в таких місцях, де в оригіналі її немає. Прикладом може служити таке речення: *EU leaders rushed to sign the political chapters of the contentious association agreement with Ukraine last week, and will open their borders unilaterally to Ukrainian goods.* Український переклад: *Нещодавно лідери ЄС кинулися підписувати політичну частину багатостраждальної Угоди про асоціацію з Киє-*

вом і відкривають в односторонньому порядку свої кордони для українських товарів. Цілком нейтральне англійське слово "contentious" ("така, що є причиною суперечки чи незгоди") перекладено українським словом "багатостраждальна", що в цьому контексті явно має іронічну конотацію. Можна припустити, що перекладач відчув іронічну тональність оригіналу, зумовлену передусім метафорами, і відтворив цю тональність на рівні цілого тексту.

Наостанок слід зазначити, що здійснена розвідка вийшла за формальні межі прагматики і заторкнула також когнітивістику. Результати аналізу дозволяють припустити, що перекладач відтворює в цільовому тексті насамперед концептуальні метафори, що лежать в основі оригіналу, та породжені ними іронічні підтексти – іноді за допомогою інших, ніж в оригіналі, мовних метафор. Можна також припустити, що через переклад деякі концептуальні метафори проникають у концептосферу цільової культури, тимчасом як інші цьому опираються. Подальші дослідження можуть з'ясувати, які саме метафори належать до кожної із категорій.

Список використаних джерел

1. Комиссаров, Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с. – сс. 209-210.

2. Реклама у журналі "Український тиждень". – [Електронний ресурс]. – [Цит. 16.10.2013]. – Режим доступу: <http://img.tyzhden.ua/Content/Reklama/2012/reklama/Present 01.12.pdf>

3. Юрій Макаров / Новий журнал "Український тиждень" спрямований посісти нішу вдумливого українського тижневика // Арт-Вертеп. – [Електронний ресурс]. – [Цит. 16.10.2013]. – Режим доступу: <http://artvertep.com/print?cont=4293>

4. Cliffs Notes [Electronic resource]. – [Cited 21.09.2015]. – Available from: <http://www.cliffsnotes.com/literature/g/gullivers-travels/character-analysis/the-lilliputians>

5. Hickey L. Introduction /Leo Hickey //Pragmatics of translation. – Clevedon: Multilingual Matters, 1998. – P. 1-9.

6. Lakoff G. Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate / G. Lakoff. – Chelsea Green Publishing, 2004. – 144 p.

7. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – London: University of Chicago Press, 2003. – 256 p.

8. The Economist [Electronic resource]. – [Cited 15.03.2015]. – Available from: <http://www.economist.com>

9. Urban dictionary. – Available from: <http://www.urbandictionary.com>

10. Еш Т. Коли Польща підноситься, Україна тоне. Проте траєкторії обох країн ще можна змінити // Західно-українська аналітична група [Електронний ресурс]. – [Цит. 2013, 12 грудня]. – Режим доступу: <http://zgroup.com.ua/article.php?articleid=4967>

11. Стріла Путіна // Український тиждень. – Київ, 2014. – Вип. 14 (334). – С. 36–37.

12. Ash T. As Poland shines, Ukraine sinks. Yet both their trajectories can be changed // The Guardian [Electronic resource]. – [Cited 12.12.2014].

– Mode of access: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/oct/19/poland-shines-ukraine-sinks>

13. Putin's arrow //The Economist [Electronic resource]. – [Cited 30.03.2015]. – Mode of access: <http://www.economist.com/news/europe/21599802-crisis-ukraine-reinvigorating-transatlantic-ties-putins-arrow>

Надійшла до редколегії 25.09.15

A. Kamyanets, PhD, AP

Ivan Franko National University of L'viv, L'viv, Ukraine

METAPHOR IN A MEDIA TEXT AS AN OBJECT OF TRANSLATION STUDIES ANALYSIS

The article studies functions of metaphors in a newspaper text originally written in English and analyses their reproduction in the Ukrainian translation. The text analysis is based on Lakoff's account of the role of metaphor in political discourse. The findings suggest that most metaphors used in the text under analysis are based on the conceptual metaphor 'alliance between EU and US is marriage' where EU is a 'wife' and US is a 'husband', and generate irony. The metaphors serve the communicative purpose of the text, which is to persuade the addressee that the alliance between the US and the EU is crucial for world security and stability, and to accentuate EU's political weakness. The conceptual metaphors underlying the original along with their ironic overtones are reproduced in the translation on the level of the whole text, whereas some verbal metaphors in the original and the translation do not coincide.

Keywords: pragmatic potential, conceptual metaphor, irony, political discourse, translation.

A. Камьянець, канд. філол. наук, доц.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, Украина

МЕТАФОРА В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ТЕКСТЕ КАК ОБЪЕКТ ПЕРЕВОДОВЕДЧЕСКОГО АНАЛИЗА

В статье исследованы функции метафор в англоязычном публицистическом тексте и проанализировано, как эти функции воссозданы в украинском переводе. Теоретической основой для анализа служат труды Дж. Лакоффа о роли метафоры в политическом дискурсе. Обнаружено, что большинство метафор в исследуемом тексте основаны на концептуальной метафоре "союз между ЕС и США – это брак", где ЕС – это "жена", а США – "муж", и порождают иронию. Исползованные метафоры содействуют достижению коммуникативной цели текста – убедить адресата в важности политического союза между США и ЕС для поддержания стабильности в мире и подчеркнуть политическую слабость ЕС. В украинском переводе концептуальные метафоры, лежащие в основе оригинала, и созданные ими иронические подтексты воссозданы на уровне целого текста, в то время, как некоторые языковые метафоры в оригинале и в переводе не совпадают.

Ключевые слова: прагматический потенциал, концептуальная метафора, ирония, политический дискурс, перевод.

УДК 81'32'25

С. Фокін, канд. філол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ВИБІРКИ АНАФОРИЧНИХ ПОВТОРІВ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ І КОНТРАСТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На основі проведеного експерименту з використанням власного спеціально розробленого програмного забезпечення проаналізовано різні принципи й алгоритми пошуку анафоричних повторів на матеріалі іспанського й українського тексту. Експеримент показав, що програма прискорює вибірку в 14-123 разів. Розглянуто й оцінено формальні параметри програми, що оптимізують комп'ютерну вибірку: врахування збігів не лише перших слів, а й серед перших трьох слів сусідніх речень, вихід за рамки пунктуаційного розуміння речення та розширення формальних ознак його кінцівки. Представлено переваги й недоліки застосування окремих способів комп'ютерного аналізу анафоричних повторів залежно від мети контрастивного або перекладознавчого дослідження.

Ключові слова: анафора, повтор, автоматична вибірка, корпусна лінгвістика, алгоритм.

У добу, коли видається, що кількість нових філологічних об'єктів дослідження себе майже вичерпала, щоразу більшого значення набуває пошук новизни не з-поміж принципово нових тем, а переважно в нових зв'я-

зках між уже відомими явищами, властивостями, предметами, галузями науки. Зокрема, такі філологічні гілки як перекладознавство, лінгвістика тексту та корпусна лінгвістика мають колосальний потенціал тісної спів-